

GÖTEBORGS UNIVERSITET
STATSVETENSKAPLIGA INSTITUTIONEN

Att bestraffa och bekräfta femininiteter

Högstadietjers syn på klassbunden femininitet utifrån internetfenomenet selfies

Examensarbete i Samhällskunskap

Termin HT14

Elin Johansson

Handledare Zaira Jagudina

11 998 ord

Abstrakt

Titel: Att bestraffa och bekräfta femininiteter: högstadietjegers syn på klassbunden femininitet utifrån internetfenomenet selfies

Författare: Elin Johansson

Kurs: Examensarbete i samhällskunskap

Omfattning: 15 högskolepoäng

Termin: HT 2014

Handledare: Zaira Jagudina

Bakgrund: Internetfenomenet selfies utgör ett vardagligt inslag i ungdomars liv, främst bland unga tjejer. Forskning har visat att användandet av selfies leder till upprätthållandet av genusstrukturer, annan forskning visar att selfies är en viktig aspekt för ungdomars identitetsskapande. Forskning om selfies har dock ej skett med fokus på klass.

Syfte: Uppsatsen syftar till att göra en intersektionell undersökning av tonåringars uppfattningar om klassbunden femininitet utifrån internetfenomenet selfies. Detta görs utifrån följande frågeställningar: hur resonerar och uppfattar tonårstjejer i Sverige regler och normer för framställning av sig själva och andra via selfies? På vilket sätt kan användandet av selfies relateras till hur klassbunden femininitet görs och omförhandlas?

Metod: Arbetet bygger på semistrukturerade kvalitativa intervjuer med fem femtonåriga högstadietjejer i årskurs 9. Det insamlade materialet har analyserats utifrån ett empirinära och teorinära förhållningssätt till materialet.

Resultat: Genom användandet av selfies kategoriserar respondenterna in sig själva och andra tjejer i olika sociala positioner baserade på deras femininitetsuttryck. Selfies fungerar för de tillfrågade tjejerna som ett medel för att bedöma sig själva och andra tjejer utifrån klassbunden femininitet där måttfull femininitet eftersträvas och framhävd femininitet tas avstånd från. Bedömningen sker via belöningar och bestraffningar. Jag anser att selfies bidrar till att klassbunden femininitet görs och till upprätthållandet av genusordningen. Undersökningen visar att ett intersektionellt perspektiv på genus och klass är gynnsamt inom denna typ av forskning. Den visar även att respektabilitet eftersträvas av unga tjejer via selfies. Jag anser att för ungdomar vardagliga praktiker som selfies är tacksamma att använda i diskussioner om genus och klass då jag tror att det för ungdomar är lättare att förhålla sig till denna typ av frågor om de utgår ifrån deras egna erfarenheter.

Sökord: klassbunden femininitet, respektabilitet, selfies, normer, måttfull femininitet, framhävd femininitet

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Bakgrund.....	2
3. Syfte och frågeställningar	3
4. Tidigare forskning.....	3
4.1 Identitetsskapande och genusordningen	3
4.2 Genus och att göra kön	5
4.3 Femininitet(er)	5
4.4 Intersektionellt perspektiv	6
5. Teoretiska begrepp.....	7
5.1 The gaze	7
5.2 Den heterosexuella matrisen.....	8
5.3 Begreppet respektabilitet	8
6. Metod och material.....	9
6.1 Intervjumetod.....	9
6.2 Materialinsamling.....	11
6.3 Urval	11
6.4 Operationaliseringar	12
7. Analys	14
7.1 Förhållningssätt till selfies.....	14
7.2 Regler och normer om utseende i selfies	15
7.2.1 Att göra tjej.....	16
7.2.2 Bestraffningar	17
7.2.3 Bekräftelse.....	18
7.3 Måttfull femininitet och framhävd femininitet	19
7.4 Självförtroende	22
7.5 Utmanande bilder och respektabilitet.....	24
8. Slutsatser.....	27
9. Diskussion	29
10. Betydelse för lärarprofessionen.....	30
11. Litteraturförteckning	32
12. Bilaga.....	35

1. Inledning

Enligt Mikael Forsman (2014) styrs ungdomars användande av internetfenomenet selfies i hög grad av genuskoder och det är främst unga tjejer som använder sig av selfies (Forsman, Statens medieråd, 2014:9). Detta kan tolkas i termer av könsmaktsordningens inverkan på ungdomar via selfies, en ordning som definieras som en ”kulturellt skapad maktordning relaterad till föreställningar om manligt och kvinnligt” (Ambjörnsson, 2008:12). Föreställningar som påverkar de val och förhållningssätt vi som individer har om oss själva och om andra. Att belysa olika sätt på vilka denna maktordning påverkar ungdomars livsutrymme och handlingsval är viktigt och selfies kan ses som ett gott exempel att utgå ifrån, eftersom selfies för unga tjejer och killar kan ses som ett sätt att upprätthålla denna ordning mellan könen (Forsman, 2014:8-9).

Majoriteten av ungdomar äger idag en smartphone, så många som 99% i åldrarna 13-16 år. Av dessa uppger 87% att de brukar ta bilder med sina telefoner. Det är även vanligt att de har tillgång till dator eller läsplatta i sina skolor (Ungar & medier, 2012/2013). Internet är för ungdomar någonting ständigt närvarande på gott och på ont. Hur detta ska hanteras av lärare har diskuterats; 2013 fastslog skolverket att elever ska få ha sina mobiltelefoner närvarande under lektionerna, så länge det inte stör undervisningen (Johan Augustin, 2013). Ungdomar lever idag i en verklighet där vad som händer i den digitala världen är minst lika närvarande som det som händer i den faktiska (Forsman, 2014:7). Att ta, dela och kommentera varandras selfies är en aspekt av detta. Det torde därför vara av vikt för lärarprofessionen att införskaffa sig kunskap gällande denna frekventa internetanvändnings eventuella påverkan på eleverna. Denna uppsats visar på att diskussioner om selfies kan vara en gynnsam utgångspunkt.

I skolans värdegrund står det att skolan ska arbeta för jämställdhet mellan kvinnor och män för att motverka traditionella könsmonster och att skolan bidrar till elevers skapande av uppfattningar kring manlighet och kvinnlighet. Dessutom ska alla verksamma inom skolan verka för solidaritet med svaga och utsatta samt alla människors lika värde (Skolverket, 2011:7-8, 12). För att kunna göra detta krävs det att lärare belyser olika typer av förtryckande strukturer som exempelvis genus och klass. Uppsatsen påvisar att det är gynnsamt att föra denna typ av diskussioner utifrån en för eleverna vanligt förekommande praktik så som selfies.

Diskussionerna om selfies är delade. Fausing (2013) menar att selfies handlar om att bli en individ. Att ta bilder av oss själva leder till självreflektion och skapandet av det unika jaget. I

mötet av bilden vi tar på oss själva möter det yttre ansiktet vårt inre medvetande. Utifrån detta kan selfies ses som ett viktigt inslag i ungdomars identitetsskapande. Forsmans studie (2014) påvisar dock att ungdomar bedömer varandra via selfies och att eleverna förhåller sig till olika normer och osynliga regler kring hur en selfie ska se ut. Här finns en markant skillnad mellan tjejer och killars användande (Forsman, 2014:9).

Det som saknas i nämnda studie är klassperspektiv, vilket är någonting jag ämnar tillföra. Genusteoretikern Judith Butler menar att genus och klass är sammanlänkade och att det är omöjligt att studera det ena utan att ta hänsyn till det andra. Hon får i detta antagande medhåll från Ambjörnsson (1990:3, 2008:32). Baserat på denna hållning har uppsatsen en intersektionell ansats via femininitet(er), sexualitet och klass.

2. Bakgrund

Användandet av selfies har eskalerat och är nu väletablerat. Detta sedan begreppet lanserades år 2004 på det sociala forumet Flickr. Det handlade då (som nu) om att benämna självtagna digitala bilder. Under de kommande åren spreds fenomenet vidare till andra internetforum och år 2009 infördes begreppet på Urban Dictionary (Fausing, 2013). Selfies är ett vardagligt inslag i många människors liv men förknippas ofta med tonårstjejer (Forsman, 2014:21) och synen på selfies i samhället och i media är generellt negativ (Walker Retteberg, 2014:17-18).

Att använda sig av selfies är dock inte problemfritt. Under åren 2012 och 2013 uppmärksammades vad som kom att kallas Instagrammålet. Ett konto på det sociala forumet Instagram hade anonymt upprättats enbart i syfte att publicera bilder på tjejer och killar för att sprida rykten om dessa personer. Ungdomar kunde skicka in bilder till kontot och på så sätt ange personer som skulle hängas ut. Kontot blev stort bland ungdomar och någonting som diskuterades i skolkorridorerna. Detta resulterade så småningom i upplopp i Göteborg utanför de skolor ungdomar misstänkte att de skyldiga studerade vid. Två unga flickor spårades så småningom upp av polisen och dömdes för grovt förtal (Linné, Lindell & Britz, 2013). De skolor som felaktigt drabbades av upploppen uppgav senare i media att situationen lett till mer arbete kring sociala medier och dess för och nackdelar samt att detta bidragit till ökad medvetenhet hos skolans elever (Olsson Äärlaht, 2013).

2014 lanserade organisationen Friends en kampanj kallad #unselfie där ungdomar uppmanades att ta bort selfies från sina profilbilder på sociala forum och ersätta dessa med en svart bild. Syftet med kampanjen var att motverka internetmobbing och metoden ansågs

effektiv då mycket av internetbaserad mobbning sker med bakgrund av yttre attribut (Arrhenius, 2014). Dock möttes kampanjen av hård kritik bland annat eftersom den ansågs skuldbelägga unga tjejer genom att flytta fokus från förövare till offer (Dunkels, 2014). Detta visar på att selfies är omdiskuterat och närvarande i ungdomars verkligheter, på nätet och utanför. Det visar också på att effekterna av och orsakerna till användandet av selfies är omtvistade.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att göra en intersektionell undersökning av tonåringars uppfattningar om klassbunden femininitet utifrån internetfenomenet selfies.

Mina frågeställningar är:

- Hur resonerar och uppfattar tonårstjejer regler och normer för framställning av sig själva och andra via selfies?
- På vilket sätt kan användandet av selfies relateras till hur klassbunden femininitet görs och omförhandlas?

4. Tidigare forskning

4.1 Identitetsskapande och genusordningen

Selfies är ett relativt nytt fenomen som diskuterats i media av såväl förespråkare som motståndare. En undersökning har av Forsman (2014) gjorts på uppdrag av statens medieråd bland tio- och trettonåringar i fyra skolor i Stockholmsområdet. En tydlig aspekt som framkommer i studien är att selfies är tätt sammankopplat med att göra kön. De konventioner som gäller för tjejer är de som inte gäller för killar och vice versa. Att upprätthålla skillnaden mellan könen visar sig vara av stor vikt, vilket visar på att genusordningen genomsyrar ungdomars användande av selfies. Tjejerna i undersökningen urskuldar sig och verkar skämmas för sina ”typiska” tjejiga beteenden. Som exempel nämns att söka likes på internet, göra vissa miner eller lägga upp många bilder. Forsman menar att ungdomars internetanvändande bidrar till upprätthållandet av rådande könsmaktsordning (Forsman 2014:8-9, 173).

Att följa olika regler och förhållningssätt till selfies är för båda könen lika viktigt men reglerna skiljer sig åt. Tjejer ska se fina och attraktiva ut men inte utmanande samtidigt som de ska vara naturliga men inte osminkade. Tjejer använder sig även mest av selfies och är mest aktiva på nätet (ibid, 8-9, 175). Ungdomarna visar medvetenhet om den bedömning som sker i samband med publiceringen av bilderna.

”Redan i fotograferingsögonblicket finns det i bildens konstruktion en inbyggd medvetenhet om att bilden kan komma att cirkulera online (om man laddar upp den) och att den kommer att ses och bedömas av (många) andra” (Forsman, 2014:103).

Forsman finner att selfies verkar bidra till att upprätthålla genusordningen och socialisera in ungdomar i förväntade könsroller.

Vissa menar att selfies har goda egenskaper nödvändiga för identitetsskapandet. En av dessa är Fausing (2013) som anser att människor via selfies får möjlighet att reflektera över sig själva och över hur vi ses på av andra. Detta är en del i identitetsskapandet där vi blir individer och skiljer oss ifrån kollektivet. Vi blir unika individer samtidigt som vi söker bekräftelse från andra för att veta om vi duger (Fausing, 2013). Samspelet mellan individuell frihet och socialt tvång som Fausing beskriver är enligt Engdahl (2009) tätt sammankopplat. Vår samtid kännetecknas av individualisering och ett ständigt bekräftelsebehov. Varje individ fattar egna beslut om sitt liv men dessa präglas av ramar uppsatta av omvärlden. Identiteter skapas aldrig i ensamhet utan i samspel mellan människor där bekräftelse är av stor vikt (Engdahl, 2009:51-52). Hur vi kan agera och vad vi kan göra beror på omgivningens normer (ibid, 2009:22-24).

Walker Rettberg (2014) menar i sina studier om hur människor ser på sig själva via teknologi och hur vi använder selfies och andra internetfenomen att selfien syftar till självreflektion och skapandet av jaget (2014:12). En annan aspekt av selfien är att kontrollen över bildproduceringen av självet nu ligger i subjektets händer. Subjektet kan själv kontrollera det sätt hen representeras på (ibid, 2014:11-12). Walker Rettberg diskuterar omvärldens och medias negativa reaktioner mot selfies som en effekt av genusordningen. Förväntningar om att kvinnor bör ta så lite plats som möjligt leder till att selfies genererar en slags irritation. Att denna attityd finns anses bero på att den stereotypa användaren av selfies är en ung kvinna. Förlöjligande och hat är symptomatiskt just för att disciplinera in unga kvinnor in i förväntade könsroller och det handlar (i linje med genusordningen) om makt (ibid, 2014:17-18).

4.2 Genus och att göra kön

Begreppet genus lanserades i Sverige på 1980-talet. Syftet var att skilja på det biologiska könet och det kulturellt skapade könet; genus. Genom att börja tala om kön som någonting kulturellt och socialt skapat och inte som någonting biologiskt nedärvt skapades förutsättningar för att tala om de processer som skapar normativ manlighet och normativ kvinnlighet samt dess påverkan. Detta innebar att maktstrukturer kring genus kunde blottläggas (Ambjörnsson, 2008:11-12). Skapandet av genuspositioner är en ständigt pågående process människan måste handla utefter för att känna tillhörighet antingen som kvinna eller man (ibid, 2008:13). Det innebär att vi ständigt skapar genus genom våra handlingar och att dessa kontinuerligt måste upprepas. Kopplat till detta talar Judith Butler (1990) om performativitet; att våra handlingar skapar en känsla av genustillhörighet. Det är för att vi handlar som en man eller en kvinna som vi känner en genustillhörighet med antingen mannen eller kvinnan. Det är därför av stor vikt att handla enligt kontextens rådande femininitetsnormer för att ständigt upprätthålla känslan av att vara kvinna på rätt sätt (Butler, 1990:139). Beteenden som inte passar in i normerna kring kvinnlighet kategoriseras som avvikande vilket kan leda till social bestraffning. Kvinnlighet konstrueras i förhållande till manlighet. Men hur en bör vara som kvinna, vilka normer som råder, skapas i förhållande till andra kvinnor (Ambjörnsson, 2008:57).

I Forsmans (2014) undersökning av skolungdomars internetanvändning beskrivs tydliga skillnader mellan killars och tjejers förhållningssätt till selfies. Olika regler visade sig bestämma på vilket sätt en selfie borde tas. Reglerna skiljde sig markant mellan könen. Selfies verkar vara en viktig aspekt i att göra tjej inför andra ungdomar (Forsman, 2014:8-9). Detta kan relateras till Butler som menar att kön görs via våra handlingar (Butler, 1990:139). Vidare hävdar Forsman att selfies är ett viktigt verktyg för subjektsskapandet på internet för att visa sin identitet, samt att användandet av selfies för tjejer är tätt sammankopplat med att bli bedömd av andra människor. Detta visar sig även gälla alla tjejer. Oavsett hur flitiga de är på att ta selfies är bedömningen från andra människor någonting samtliga unga tjejer måste förhålla sig till (Forsman, 2014:176).

4.3 Femininitet(er)

Genusordningen beskriver de maktstrukturer som styr hur genus görs och den rådande maktordningen mellan manlighet och kvinnlighet. Kategorierna utgör en dualism där de båda förutsätter varandra och enligt maktordningen bör vara varandras motsatser. Genusordningen

utgör en hierarki där det manliga står över det kvinnliga samt utgör normen (Hirdman, 1988:51). Connell (1987) menar att det existerar olika typer av maskuliniteter och femininiteter kopplade till genusordningen. Relationerna mellan dessa skapas och upprätthålls genom människors vardagliga agerande och samspel. Eftersom alla handlingar människan utför är sammankopplade med inom kontexten rådande sociala koder och strukturer. Genusordningen håller isär maskuliniteter och femininiteter och maskuliniteter alltid är överordnat. Femininiteter kan aldrig vara hegemoniska utan definieras på basis av sin lägre position samt beroende på i vilken mån de eftersträvar att tillmötesgå och anpassa sig efter mäns intressen. En sorts femininitet är dock högre rankad än andra, nämligen *emphazised femininity* (betonad femininitet). Denna femininitet har som fokus att tillgodose mäns behov och anpassar sig efter sin strukturella underordning samt främjar den hegemoniska maskuliniteten i sin överordning. Den betonade femininiteten är normerande. Andra typer av femininiteter stävjas eller negligeras och alla femininiteter måste förhålla sig till den betonade femininiteten. För att som kvinna nå en så hög position som möjligt inom genushierarkin krävs en strävan efter att internalisera den betonade femininiteten. Dock alltid i förhållande till mannens behov och krav (Connell, 1987:183-188). Hos unga kvinnor kan detta uttryckas genom att vara sexuellt mottaglig för männen (Giddens, 2007:374-376).

4.4 Intersektionellt perspektiv

Butler (1990) hävdar att det är gynnsamt att studera genus och klass tillsammans och att det egentligen är omöjligt att studera det ena utan det andra perspektivet. De skapas i förhållande till varandra och är således omöjliga att separera (1990:3). I Ambjörnssons avhandling *I en klass för sig* (2008) uppmärksammas hur genus gestaltas i samklang med klass och sexualitet. Dessa begrepp särskiljs inte från varandra utan det visas att de snarare skapas i förhållande till varandra. Undersökningen påvisar att tjejernas socioekonomiska bakgrund och sociala status på skolan baserat bland annat på val av inriktning formar olika normer och förhållningssätt kring femininitet grupperna emellan.

Sociologen Beverly Skeggs (2006) har utvecklat begreppet respektabilitet som knyter samman genus och klass via klassbunden femininitet. I hennes undersökning *Att bli respektabel* (2006) undersöker hon engelska arbetarklasskvinnor och deras strävan efter respektabilitet, ett mått av klassbunden feminin anständighet som baseras på mått uppställda av medelklassens levnadssätt och praktiker. I denna strävan ses femininiteten, i avseende att

var kvinna på rätt sätt enligt rådande normer, som uttryck för rätt klasstillhörighet (medelklass). Genus och klass är således tätt sammanbundna och påverkan sker åt båda håll.

Maktstrukturer påverkar skeenden i samklang med varandra och det är därför gynnsamt att studera dess samverkan. Uppsatsen har en intersektionell ansats med fokus på femininitet(er), sexualitet och klass och fokus ligger på den klassbundna femininiteten dessa tre strukturer kan anses utgöra.

5. Teoretiska begrepp

5.1 The gaze

Processer som förklarar hur genus görs kan beskrivas med hjälp av begreppet the gaze. Laura Mulvey (1989) använde sig av begreppet i sin essä som beskrev hur kvinnor framställs på film i förhållande till mannen. Hon menar att den patriarkala ordningen i samhället påverkar filmstrukturen vilket leder till att kvinnor objektifieras i förhållande till mannens blick, som kallas the gaze (1989:808-809). Begreppet har med åren anammats av flertalet genusvetare. Berger (1972) har använt sig av begreppet i konstforskning ur ett genusperspektiv och menar att:

”men act and woman appear. Men look at woman. Woman watch themselves being looked at. [...] The surveyor of woman in herself is male: the surveyed female. Thus she turns herself in to an object- and most particularly an object of vision: a sight.” (Berger 1972:47)

Detta innebär att den manliga blicken, the gaze, kan ständigt påverka kvinnan. Hon är konstant övervakad av mannen. I slutändan kan det leda till att kvinnan ser sig själv utifrån mannens ögon och bedömer sig själv på basis av detta. Hon gör till slut sig själv till ett objekt för mannens blick. The gaze grundas på ett ojämnt maktförhållande där mannen är subjekt och kvinnan objekt, ett objekt som sexualiserar och bedöms. Paechter (1998) beskriver hur the gaze disciplinerar kvinnan genom att internaliseras i hennes beteende. Om kvinnan vet att hon är övervakad och blir bedömd men inte exakt när detta sker kommer hon anpassa hela sitt sätt för att behaga the gaze.

5.2 Den heterosexuella matrisen

Vissa sätt att vara kvinna eller man på är mer godtagbara och accepterade än andra. Ambjörnsson (2008) fann i sin undersökning att genuskapandet ofta var tätt sammankopplat med ideal, föreställningar och handlingar kopplade till sexualiteten (2008:13). Till detta och till genusordningen är teorin om den heterosexuella matrisen tätt sammankopplad. Begreppet myntades av Judith Butler (1990) och syftar på en kulturell ram som alla människor måste förhålla sig till. Syftet med denna ram är att dela upp maskulinitet ifrån femininitet och föra dem samman via det heterosexuella begäret. Detta begär leder till att kvinnor, förutom att se ut som och bete sig som typiska kvinnor, även förväntas begära mannen och mannen förväntas att begära kvinnan. Utifrån denna teori ses iscensättandet av genus som en kulturell överlevnadsstrategi där brott emot denna osynliga regel kan leda till sociala bestraffningar (Butler, 1990:151).

5.3 Begreppet respektabilitet

Begreppet respektabilitet är en vidareutveckling av Pierre Bourdieus klassteori där fokus är samspelet mellan fyra olika kategorier av kapital. Kategorierna består av ekonomiskt, socialt, kulturellt och symboliskt kapital. Därtill tillkommer begreppet habitus som innebär att individers handlingar baseras på förkroppsligad kunskap. Samspelet mellan olika kapital användes av Bourdieu för att visa på komplexiteten i klassbegreppet. Klasstillhörighet handlar inte enbart om ekonomiska resurser utan om olika sorters tillgångar i olika fält (Giddens, 2007:122).

I *Att bli respektabel* (2006) följde Skeggs engelska arbetarkvinnor under tolv års tid under vilka hon fann att samtliga kvinnor i undersökningen strävade efter att nå respektabilitet. Respektabilitet innebär att olika typer av investeringar i kontextens normerande femininitet leder till kulturellt godkännande. Investeringarna inbegriper bland annat attribut, praktiker och tal. Godkännandet mynnar ut i respektabilitet, att av andra personer ses som en god kvinna enligt föreliggande normer för femininitet. Alla kvinnor i studien var väl medvetna om att de alltid står under andras bedömmande vilket leder till att kvinnornas subjektivitetskonstruktioner påverkas av andra människors klassificeringar av dem (Skeggs, 2006:13, 19, 120). Skeggs har med utgångspunkt i Pierre Bourdieus klassteori myntat begreppet respektabilitet där femininitet ses som en aspekt av kulturellt kapital, en kulturell belöning i att klassas som innehavare av "rätt" klasstillhörighet, att tillhöra normen medelklass (ibid, 2006:21).

I begreppet inlemmas faktorer som berör och behandlar the gaze och den heterosexuella matrisen. Exempelvis lyfter Skeggs fram hur kroppens utseende (som är ett kapital) är en viktig klassmarkör som ständigt bedöms i klasstermer. En kropp som inte tas om hand på "rätt" sätt (via smink, kläder och liknande) är inte respektabel. Kvinnokroppar bedöms ständigt via the gaze (Skeggs, 2006:135-136). Att förändra eller anpassa sitt utseende är ett effektivt sätt att försöka nå respektabilitet och det är för kvinnor lättare att veta vad de inte vill associeras med än vad de faktiskt vill vara (ibid, 2006:133). Utseende används som ett sätt att hålla isär sin egen ställning gentemot andra kvinnors. Kvinnor har, tack vare genusordningen, möjligheten att använda sin femininitet och sitt utseende som en resurs. Vilket kan leda till en förändrad maktposition och ökat inflytande inom kontexten. Men makten kommer alltid vara begränsad i förhållande till mäns makt. Femininiteten kan användas för att på rätt sätt attrahera det motsatta könet och därigenom ge ökad respektabilitet. Kvinns utseende blir ett slags förkroppsligat kapital (ibid, 2006:22-23). Detta är tätt sammankopplat med den heterosexuella matrisen. Att använda utseendet är en taktik kvinnor kan använda sig av för att förvandla begränsningar till möjligheter. Ett utnyttjande av tillskrivna genuspositioner.

Skeggs summerar innebörden av begreppet respektabilitet på detta vis: "En respektabel kropp är Vit, avsexualiserad, hetero-feminin och oftast medelklass" (Skeggs, 2006:133). En femininitetsbunden klasstillhörighet i enlighet med kontextens rådande normer om femininitet, sexualitet och klass. Även Skeggs är således en förespråkare för ett intersektionellt perspektiv.

Klassperspektivet i denna undersökning utgår ifrån respektabilitet som beskriver hur femininiteter ses som klassmarkörer och kapital relaterat till de klassiska sociologiska klasstillhörigheterna arbetarklass och medelklass. Respektabiliteten är avhängigt medelklassen, att vara respektabel innebär att av andra ses som tillhörande medelklassen. Att av andra ses som icke-respektabel betyder således att av andra klassificeras som arbetarklass.

6. Metod och material

6.1 Intervjumetod

Jag har i detta arbete använt mig av semistrukturerade kvalitativa intervjuer med fem kvinnliga högstadiestudenter i årskurs nio. Valet av intervjumetod baseras på att respondenterna får möjlighet att utveckla sina svar samtidigt som jag som intervjuare har möjlighet att ställa följdfrågor och be dem utveckla sina resonemang. Detta minskar enligt

Esaiasson m.fl. risken för missförstånd (2012:236). Intervjuer är även ett gott val när syftet är att komma nära respondenternas tankevärldar, vilket stämmer bra överens med min studie (2012:259). Detta menar bland annat Esaiasson m.fl när de skriver att denna typ av intervju handlar om att undersöka hur ett fenomen gestaltat sig (2012:252). Jag valde att genomföra intervjuerna enskilt för att ge ungdomarna möjlighet att dela med sig av sina tankegångar utifrån deras individuella livserfarenheter och för att få möjlighet att komma nära respondenternas tankevärldar.

Widerberg (2002) belyser fokus på respondenternas förståelse i användandet av denna metod. Intervjuarens roll handlar här till stor del om att ställa följdfrågor och följa upp respondenternas svar för att komma närmre dennes förståelse av fenomenet i fråga. I fokus för metoden ligger även mötet mellan respondent och intervjuare och det unika samtal som uppstår i varje möte med olika respondenter. Intervjuareffekten är alltid viktig att ta hänsyn till. Vem som intervjuar kan påverka vilka svar som ges, dock bör inte risken för intervjuareffekt överdrivas menar Esaiasson m.fl. (2012:267). Jag tror ändå att det i intervjuerna var en fördel att jag är en relativt ung kvinna som eleverna förhoppningsvis kan känna viss igenkänning med (jmf Esaiasson m.fl. 2012:267). Då jag även träffat eleverna ifråga tidigare i samband med VFU torde detta kunnat leda till att det fanns ett relativt etablerat förtroende som kan ha gjort det enklare för dem att öppna sig. Det kan anses problematiskt att jag tidigare träffat respondenterna. Jag vill mena att det dock även kan utgöra en positiv faktor. Då jag inte är en helt obekant person för dem kan det även vara lättare att dela med sig av sina tankar än om vi tidigare aldrig hade träffats.

Inför mina intervjuer utformades en intervjuguide vilket Widerberg menar är av vikt (2002:16). Denna gjordes utifrån operationaliseringen av den teoretiska ramen genom formuleringen av följande teman: regler och bestraffningar (den heterosexuella matrisen), respons (the gaze) och respektabilitet. Operationaliseringarna beskrivs mer utförligt i kommande kapitel. Utöver dessa teman inleddes intervjuerna med bakgrundsfrågor. Detta bör enligt Esaiasson m.fl, (2012:265) göras för att skapa en bra stämning i intervjusituationen och en god kontakt mellan respondent och intervjuare.

Flertalet möjliga följdfrågor ställdes upp för att minimera risken att glömma aspekter jag ville belysa (Widerberg, 2002:16). Frågorna var dock till stor del relativt öppna. Detta för att ge respondenterna möjlighet att själva välja vart tyngdpunkten skulle landa och för att minska risken att jag som intervjuare styr samtalet för mycket. Genom att på förhand ha ställt upp möjliga följdfrågor hade jag möjlighet att be dem utveckla sina svar på de områden jag ville att de skulle fördjupa sig.

6.2 Materialinsamling

Intervjuernas längd varierade mellan 20 minuter till 60 minuter beroende på respondenternas vilja att berätta och utveckla sina svar. Intervjuerna skedde på respondenternas skola i ett grupprum i anslutningen till deras klassrum. Valet att vara på skolan beror på att jag ville att respondenterna skulle vara i en för dem bekant social kontext (Esaiasson m.fl. 2012:268). I samråd med elevernas lärare bestämdes tidpunkterna för intervjuerna. Två av intervjuerna skedde på morgonen innan skolstart, en på eftermiddagen efter skolslut och två under lektionstid (elevens val). Intervjuerna spelades, med respondenternas tillåtelse, in och de informerades om att inspelningarna skulle komma att raderas samt att de inte skulle användas i något annat syfte. Efter genomförandet av intervjuerna transkriberades de för att nå reliabilitet (Esaiasson m.fl. 2012:63).

6.3 Urval

För studien uppställdes tre urvalskriterier för respondenterna: ålder (femton år), kön (kvinna) och att personen några gånger använt sig av selfies. Vad gäller urval av kontext valdes en högstadieskola i en mellanstor svensk stad. Staden ifråga är socialt segregerad vilket avspeglas i vilka ungdomar som studerar på vilka skolor. Den aktuella skolan har ett brett upptagningsområde till stor del bestående av socioekonomiskt utsatta stadsdelar samt elever ifrån en villaförort belägen nära skolan. På skolan studerar elever av medelklassbakgrund och elever av arbetarklassbakgrund, den sistnämnda gruppen dominerar elevunderlaget. Antalet elever ifrån villaförorten har med åren minskat betydligt. Av de fem respondenterna kommer tre ifrån villaförorten, samtliga bor i villa och har två arbetande föräldrar (en är dock föräldraledig). De andra två respondenterna bor i en relativt närbelägen förort präglad av social segregation. Av dessa respondenter bor en i villa och har två arbetande föräldrar, den andra respondenter bor i lägenhet och har en arbetande förälder och en arbetslös förälder.

Samtliga respondenter uttrycker liknande åsikter under intervjuerna och jag har valt att inte särskilja dem från varandra i resultatet. Något jag hade gjort om stora skillnader hade uppdagats. Detta val grundar sig i att jag inte vill skapa skillnader mellan respondenterna som inte finns. Normen medelklass visar sig vara lika närvarande i samtligas livsvärldar.

I valet av respondenter användes en lärare på skolan ifråga. Hen tillfrågade en klass elever och de första fem som anmälde intresse blev utvalda. På detta sätt hade jag personligen inget inflytande över vilka respondenterna var och har inte kunnat påverka (medvetet eller

omedvetet) vilka som skulle intervjuas. Läraren fick även fria händer att välja vilken skolklass som skulle tillfrågas.

Då mitt syfte är att undersöka hur några unga tjejer resonerar kring och uppfattar klassbunden femininitet är det inte någon specifik grupp av tjejer jag fokuserar på. Svaren torde variera mellan olika skolklasser, skolor, städer och respondenter.

Att jag valt ålderskategorin femton år beror till stor del på att den inte belyses i den tidigare forskning jag tar avstamp i. Mikael Forsmans (2014) studie över ungdomars medievanor utgår ifrån ungdomar på tio respektive tretton år.

6.4 Operationaliseringar

Arbetet bygger på semistrukturerade kvalitativa intervjuer med fem tjejer vilket innebär att jag inte kan dra några generella slutsatser om fenomenet (Esaiasson m.fl, 2012:259). Men via välarbetade operationaliseringar av de teoretiska begreppen försöker jag uppnå god intern validitet (ibid, 2012:89). Alltså är mitt analytiska generaliseringsanspråk främst kopplat till rummet i fråga, de undersökta fallen inom ramen för studiens kontext. Jag menar att begreppsvaliditeten via mina operationaliseringar är god och att de teoretiska definitionerna således sammanfaller med de operationella indikatorerna (ibid, 2012:57). Genom bland annat transkribering och närläsning av materialet anser jag att risken för slumpmässiga eller systematiska fel minskat och att reliabiliteten således torde vara god. Dessa aspekter torde leda till möjligheten att uppnå en god intern validitet (ibid, 2012:58,63).

De på förhand valda teorierna har legat till grund för utformandet av forskningsfrågorna. Genom intervjuguiden har forskningsfrågorna systematiserats för att göra tydligt att de ställda frågorna i realitet syftar till de formulerade forskningsfrågorna. I kodningen av intervjuvaren, utifrån en empirisk och teoretisk ansats, har sedan dessa kategoriserats i teman för att förtydliga kopplingarna till den teoretiska ramen och forskningsfrågorna. Slutsatserna återkopplar till såväl teorierna som forskningsfrågorna.

Det första temat i intervjuguiden utgår ifrån den heterosexuella matrisen och jag har valt att på den operationella nivån benämna denna för *regler och bestraffningar*. Frågorna under kategorin *regler* handlar exempelvis om hur respondenterna tycker att en selfie bör respektive inte bör se ut. Hur personen på bilden bör agera gällande exempelvis poser, smink och kläder samt varför en bör agera på ett visst sätt om så är fallet. Vidare tillfrågades respondenterna om de upplever att det finns regler som styr användandet av selfies, hur dessa i så fall lyder samt vart de kommer ifrån. Rubriken *bestraffningar* behandlar frågor om vilken typ av bilder

respondenterna anser är accepterade eller inte att lägga ut. Exempelvis osminkade eller utmanande bilder. Frågorna handlar också om någonting (och i så fall vad) händer om en tonårstjej lägger ut en bild som bryter mot normerna. Frågorna syftar till att få insyn i respondenternas upplevelser kring den heterosexuella matrisens eventuella makt och påverkan över vilka bilder en tonårstjej kan publicera samt vilka eventuella bestraffningar ett brott mot matrisen kan innebära.

Under temat *respons* finns frågor länkade till begreppet *the gaze*. Frågorna handlar om hur respondenterna förhåller sig till olika typer av *respons*; vem de vill få den av och hur de mår när de får lite respektive mycket *respons*. Frågorna berör även hur en selfie bör se ut för att generera i mycket respektive lite *respons* samt om det är viktigt för dem att se bra ut på bilderna och vem de i så fall vill se bra ut för. Frågorna syftar till att få insyn i respondenternas upplevelser av vems blick selfien syftar till att tillfredsställa samt varför. Om *the gaze* påverkar deras förhållningssätt till selfies och i så fall hur.

Det sista temat är Skeggs (2006) begrepp *respektabilitet*. Frågorna relaterade till detta begrepp handlar om respondenternas syn på vilka tjejer som använder sig av selfies mer och mindre samt vad detta kan bero på. De berör femininitetens och kroppens betydelse i en selfie samt vad en tjej eventuellt kan vinna eller förlora genom selfies. Frågorna syftar till att undersöka om och i så fall på vilket sätt femininitet och i så fall vilken femininitet som styr användandet av selfies och om selfies tagna på rätt sätt kan leda till klassificeringen *respektabel* av jämnåriga. Dessa frågor syftar till att ta reda på huruvida respondenterna strävar efter att nå *respektabilitet* via selfies.

7. Analys

Samtliga respondenter uppvisar ett tvetydigt och komplext förhållningssätt till selfies. Alla använder sig av selfies i olika utsträckning, alla uppskattar också att titta på andras selfies men vänder sig starkt emot vissa typer av bilder. Samtidigt är de måna om att poängtera att alla får se ut hur de vill och får ta vilka bilder de vill. Tjejernas strävan efter att vara kritiska mot strukturella normer lyser igenom svaren samtidigt som alla mer eller mindre oreflekterat uttrycker sig dömande över vissa typer av beteenden. Det finns en tydlig men oreflekterad motsättning i hur det borde vara, hur det faktiskt är och hur de själva handlar och tänker. En konflikt mellan individuell frihet och socialt tvång där tjejer upplever att de är fria att bestämma hur de vill porträtteras via sina selfies men där de å andra sidan tvingas ta hänsyn till kollektivets åsikter och normer.

Resultatet är en sammanställning av dels de på förhand uppställda teorierna och dels de teman som knutet till dessa teorier framkommit under intervjuerna. Resultatet delas således in efter en blandning av teorinära och empirinära förhållningssätt till materialet (Widerberg, 2002:144-145) och redovisas under följande teman: förhållningssätt till selfies, regler och normer om utseende i selfies, att göra tjej, bestraffningar, bekräftelse, självförtroende, utmanande bilder och respektabilitet samt måttfull femininitet och framhävd femininitet.

7.1 Förhållningssätt till selfies

Selfies ses av samtliga respondenter som en kul grej, någonting tjejer gör för att synas och få bekräftelse. Men balansgången är hårfin. Fel beteende kan leda till social bestraffning i form av uteblivna likes och ryktesspridning. Användandet av selfies varierar mellan tjejerna men är för samtliga någonting ständigt närvarande. Att publicera bilder, se på bilder och att värdera bilder är vanliga inslag i deras vardag. Dock inte konfliktfritt. En respondent beskriver svårigheterna med selfies på följande sätt: ”man försöker försköna det hela och det är det som är så svårt att man försöker uppnå kraven som nästan ingen egentligen kan uppnå”. Hon fortsätter: ”själv tycker jag ändå om att ta selfies och liksom vara med i klicken”. Denna attityd finns mer eller mindre reflekterat hos respondenterna. Här blir den sociala aspekten av selfies tydlig. Att använda selfies på rätt sätt kan leda till socialt godkännande, att ”vara med i klicken”.

Förhållandet till selfies är komplext, det inrymmer krav på framställningen av personen. De uttalade normerna är samtliga respondenter kritiska mot men samtidigt hörs dessa när de själva uttrycker kritik emot andra tjejjers bilder. ”Men sen beror det ju också på hur man visar

sig på bilderna också. Alltså, det gäller att uttrycka sig själv rätt på sin bild så att folk inte får fel uppfattning om personen” säger en respondent. Via selfies kan en person göra rätt eller göra fel: ”[j]ag tycker att man får vara som man vill men det är viktigt att man tänker att det är rätt sida man visar upp liksom”. Du får alltså se ut som du vill så länge ditt utseende inryms inom rådande femininitetsnormerna inom ungdomarnas kontext. Motsatt beteende leder till att andra personer kan få fel uppfattning om personen på bilden vilket respondenterna försöker undvika. Citaten visar att tjejerna är aktiva i skapandet och upprätthållandet av femininitetsnormer. Genom avståndstagandet från vissa beteenden legitimerar och upprätthåller respondenterna rådande femininitetsnormer där vissa sorters femininiteter anses passande och andra opassande. Detta verkar ske omedvetet.

Några respondenter uttrycker hur de ser positivt på vissa ansatser att bryta mot rådande femininitetsnormer. Exempelvis om en tjej betar sig typiskt ”killigt” eller har en speciell sminkning som står ut. Tjejer som gör denna sorts handlingar anses ha gott självförtroende. Respondenterna säger sig inte kunna bryta normer på detta sätt. Det anses vara riskabelt och kan medföra risker i form av blickar och ryktesspridning på skolan. Tjejer med gott självförtroende anses kunna ta konsekvenserna det kan innebära att aktivt bryta mot normerna och de tjejerna klassificeras av respondenterna som modiga.

7.2 Regler och normer om utseende i selfies

Enligt respondenterna är det inte konfliktfritt att lägga ut en selfie. Många aspekter måste tas i beaktande. Idealen kopplade till selfies handlar enligt respondenterna främst om utseende. ”Man måste vara perfekt typ” menar en tjej. Det handlar om att ha på sig fina kläder, att ha fixat iordning hår och smink och att le måttfullt. ”Tjejer ska se glada och avslappnade ut liksom” menar en respondent. Respondenternas tankar tyder på att genusordningens hierarki spelar in i användandet och bedömandet av selfies. Du är feminin för att du inte är maskulin och du måste dessutom vara feminin på rätt sätt (se Ambjörnsson, 2008:57). Genom att sträva efter att uppnå idealen förstärks respondenternas känsla av att vara kvinna på rätt sätt (jmf Skeggs 2006:13). Inom respondenternas kontext handlar detta ideal om måttfull femininitet, att inte sticka ut som varken för mycket eller för litet feminin.

7.2.1 Att göra tjej

En respondent menar att idealen kopplade till selfies är samma som i resten av samhället och att det är media som skapar och sprider dessa normer. Normer vilka lär tjejer vad som förväntas av dem. ”[D]et blir som en ond cirkel som bara fortsätter så” säger hon. Respondenten visar på en kritisk medvetenhet om att genus är någonting som görs och att unga tjejer förväntas göra genus på rätt sätt enligt rådande femininitetsnormer. Normer, regler eller osynliga regler är begrepp flera respondenter använder sig av i diskussionerna kring selfies, då som någonting de motvilligt accepterar. Flera berättar hur de själva försöker förbättra sina bilder för att nå idealet. Det kan exempelvis handla om att öva på vinklar eller att använda fickspeglar för att få bättre ljus i ansiktet. Tipsen plockar de upp av varandra, antingen genom att titta på varandras bilder eller genom att fråga. De strävar efter att lära sig att göra tjej på ett kontextuellt korrekt sätt. I enlighet med Butlers begrepp performativitet blir respondenterna tjejer för att de beter sig som tjejer (Butler, 1990:139).

Att tjejers livsutrymme domineras av normer uttrycker samtliga respondenter om än på olika vis, men åsikterna går isär angående hur de skapas. Att det handlar om att förhålla sig till den manliga blicken framgår dock i samtliga intervjuer. En respondent menar att normerna skapas av tjejer. ”Vi sätter oss själva i den situationen på något sätt”. Vilket hon menar beror på en strävan efter att bli accepterad där tjejer anpassar sig för att av andra bli sedda som ”en fin tjej”. Att anpassa sitt utseende är ett effektivt sätt att nå respektabilitet och bli sedd som en respektabel kvinna, en anpassning respondenterna gör (jmf Skeggs, 2006:133). För tjejerna är utseendet ett kapital som rätt uttryckt kan leda till socialt godkännande. En respondent säger att killar ofta skuldbeläggs när det talas om hur normer skapas och att normer uppstår för att killar vill att tjejer ska se ut på ett visst sätt. ”En uppmärksamhetssökning av killar egentligen”. Hon fortsätter: ”[a]lltså, jag tror egentligen att det är vi tjejer som bara tror att vi vet vad killarna vill ha”. Här framkommer den internaliserade manliga blicken. Att se på sig själv utifrån av mannen uppställda ramar och anpassa sig efter detta.

Att det är svårt att förhålla sig till ramarna kring femininitetsuttryck beskriver en respondent då hon berättar hur hon går tillväga för att välja ut en selfie att publicera. Hon tillfrågar sina väninnor. Den bild de anser vara ”snyggast” lägger hon ut, även om det inte är den hon själv är mest nöjd med. På frågan varför svarar hon: ”[f]ör det är svårt att ändra på något som känns så skrivet i sten så det inte finns liksom”. Den internaliserade manliga blicken fungerar således även som en kollektiv manlig blick. Respondenten söker av bland väninnorna för att veta vilken bild gruppen anser bäst passar enligt femininitetsnormerna. Hennes egen tolkning är inte nog, kollektivets åsikter väger tyngre. Alla är tvungna att förhålla sig till

genusordningens femininitetsnormer där kvinnor förväntas vara och agera på ett visst sätt. Någoting den här respondenten är medveten om och kanske till och med oroar sig för eftersom hon kontrollerar med sina väninnor innan hon publicerar en bild. Det är tydligt att tjejer själva är aktiva i reproduceringen av genusordningen genom att upplysa och påpeka för varandra vad som är respektive inte är rätt sorts femininitetsuttryck.

7.2.2 Bestraffningar

En respondent berättar att hon en gång lagt ut vad hon anser vara en typiskt manlig bild, en där hon visade upp sina magmuskler. ”Efter det tror jag att jag blev kallad man varje dag i ett halvår här i klassen” berättar hon. Bilden togs efter detta bort och respondenten frågar sig: ”[v]arför får inte jag vara mig själv?”. Således verkar femininitetsnormerna begränsade för tjejen ifråga. Någoting hon heller inte upplever att hon kan ändra på utan snarare motvilligt måste acceptera. Hon säger: ”jag ska kunna göra det [lägga ut en magbild] utan att få en enda kommentar”. Respondenten visar på medvetenhet kring normers förtryckande karaktär. Här visas även hur den heterosexuella matrisen framträder och reproduceras. Det maskulina och det feminina bör delas upp. Respondenten ifråga uttryckte via sin magbild något som betraktades som maskulinitet och fick därför utstå smutskastning i skolan. Effekten blev att tjejen inte publicerade liknande bilder igen, trots att hon egentligen hade velat. Hon anpassade sitt beteende i enlighet med den heterosexuella matrisen för att slippa fler bestraffningar.

Att femininitet uttryckt på fel sätt enligt kontextens rådande normer leder till social bestraffning vittnar samtliga respondenter om. Den vanligaste bestraffningen är utebliven respons. Detta sker om en bild tas på ett sätt som trotsar rådande femininitetsnormer. ”[H]on kommer inte få lika många likes” får jag av en tjej som svar på frågan om just vad som händer om normbrytande bilder publiceras.

Vissa respondenter har separata Instagramkonton som enbart nära vänner har tillgång till. På dessa konton kan ”fulare” bilder läggas upp, kraven på att vara fin är här inte lika höga. På frågan varför denna typ av bilder inte kan läggas upp på deras vanliga Instagramkonton får jag av en tjej svaret: ”det ärligaste svaret jag kan ge dig är att det inte skulle ge några likes alls”.

Utebliven respons är en bestraffning vissa tjejer tar väldigt hårt på. Respondenterna menar att utebliven respons ofta resulterar i dålig självkänsla. ”Man trycker ned sig själv” menar en respondent. En annan säger ”[m]an börjar såhär tveka och tycka att den [bilden] var rätt ful

när man tittar på den såhär. Man ifrågasätter lite”. Bekräftelse är således av stor vikt för flera respondenter, det är den som talar om för tjejerna om de duger (jmf Fausing 2013).

7.2.3 Bekräftelse

Bekräftelse är betydelsefullt och något som samtliga respondenter uttryckligen vill ha. Dock med viss motvilja: ”[d]et låter som att man är typ osäker men man vill ha respons”. En annan gemensam faktor är att bekräftelsen helst bör komma ifrån ens väninnor. Även respons ifrån killar i allmänhet och ifrån tjejer med hög status på skolan uppskattas. Att fokus främst ligger på kvinnlig respons tyder på att det är i förhållande till andra kvinnor normer om kvinnlighet skapas, omförhandlas och upprätthålls. Via sina väninnor får respondenterna veta om deras selfies uppfyller femininitetsnormerna och blir godkända eller inte. ”Man tar ju selfies från första början för att man vill se ifall man faktiskt kan göra det också” svarar en respondent på frågan om vem hon vill se bra ut för. Hon berättar att hon började ta selfies för att undersöka om hon kunde lägga ut bilder på samma sätt som hennes väninnor kunde. För att se om hon fick samma respons och godkännande som de fick och således ansågs vara lika fin som de.

Att se bra ut på bilderna är viktigt för samtliga respondenter. Bekräftelsen signalerar om tjejerna uppfyller normerna för hur de bör vara och blir ett godkännande från omgivningen. ”[M]an vill bli accepterad av andra och få ett godkännande” säger en respondent. Det handlar om strävan efter godkännande och det är för samtliga respondenter viktigt vad andra tycker. Det respondenterna här beskriver är strävan efter respektabilitet. Respondenternas respektabilitet testas via deras selfies, bildernas respons berättar om de handlat korrekt enligt rådande femininitetsnormer eller ej.

Tjejerna använder likes och kommentarer för att visa uppskattning när någon ”är sig själv” och markerar när någon uttrycker femininiteten på ett för dem felaktigt sätt (för mycket smink, för frekvent bildpublicering och liknande) genom att inte ge respons eller genom att ta bort den personen ifrån sitt flöde. När tjejer utmanar normer via bildpubliceringen kan således andra tjejer markera mot detta övertramp. Bekräftelse och respons fungerar som markörer över tjejers förmåga att uppfylla kraven ställda på femininiteten vilket visar sig både genom vilken respons de får men också via vilken respons de ger och till vem. Dessa aspekter av bildpubliceringen visar att strävan efter respektabilitet är genomgående i användandet av selfies. Bekräftelsen, i form av respons, visar på kulturellt godkännande. En belöning där personen ifråga tillskrivs respektabilitet. Ju mer bekräftelse desto högre upp i hierarkin. Här blir respondenternas aktiva men oreflekterade deltagande i upprätthållandet av

genusordningen tydligt. De bestraffar tjejer som uttrycker fel sorts femininitet genom att inte ge respons eller genom att avfölja dem. Respektabiliteten fungerar som ett medel för tjejerna att hålla isär sin egen position gentemot andra tjejer som inte når upp till kraven ställda på femininiteten. Genom att via bekräftelse värdera selfies förtydligas femininitetens kapitalaspekt.

Trots att respondenterna helst vill ha respons ifrån sina väninnor är även killars åsikter viktiga. Dock skiftar betydelsen av detta i karaktär mellan respondenterna. En tjej berättar att hon slutat lägga upp bilder där hon har uringat efter att ha fått en kommentar av en kille om att hon var fin i en vanlig tröja. Kommentaren förvånade henne: ”[o]ch då tänkte jag bara, borde inte han tycka om det [uringade tröjor]?” Efter detta förändrades beteendet, de uringade bilderna togs bort och liknande bilder togs inte mer. Hon hade internaliserat den manliga blicken, the gaze, och anpassat sitt beteende utefter detta genom att lägga upp bilder hon trodde att killar tyckte om. När det visade sig att hennes uppfattning om den manliga blicken var felaktig anpassade hon helt enkelt sitt beteende på nytt för att återigen kunna behaga den manliga blicken. I hennes förhoppning om att nu göra det på ett korrekt sätt.

7.3 Måttfull femininitet och framhävd femininitet

I analysen av materialet har två typer av femininiteter uppdagats. Vad jag kallar framhävd femininitet, att agera sexuellt utmanande i bilder i syfte att attrahera det motsatta könet. Denna femininitet följer den heterosexuella matrisens syfte och regler: att kvinnan strävar efter att begäras av mannen och i sin tur begär honom. Den kan anses baserad på den internaliserade manliga blicken där tjejen objektifierar sig själv för mäns beskådning. Detta agerande strider dock mot den femininitet som värderas högst inom respondenternas sociala sfär, nämligen vad jag kallar den måttfulla femininiteten. Här uttrycks femininiteten med försiktighet även om den fortfarande syftar till att följa den heterosexuella matrisen och innehåller aspekter av den internaliserade manliga blicken. Det handlar fortfarande om att begära och bli begärd av män, men på ett subtilt sätt. Tjejen ska inte ta plats, le måttfullt, vara lagom sminkad och inte ha utmanande kläder. Den anses inte existera i syfte att behaga killar, utan snarare i syfte att kategorisera tjejer i olika grupper av anständighet. Denna femininitet bör anammas för möjligheten att klassificeras som respektabel av andra tjejer. Den måttfulla femininiteten liknar vad Connell (1987) kallar den betonade femininiteten men uppfyller den inte fullt ut. Connells betonade femininitet fokuserar på att tillgodose mäns behov och visar sig ofta bland unga tjejer genom sexuell mottaglighet vilket inte stämmer överens med den

måttfulla femininiteten. Den kan även tyckas likna den framhävda femininiteten eftersom den betonar män och sexualitet. Detta stämmer dock inte heller. Connells betonade femininitet är den normerade femininiteten som bör anammas för att nå en så hög position inom genushierarkin som möjligt, idealet (Connell, 1987:183-188, Giddens, 2007:374-376). Framhävda femininitet anspelar på sexuell mottaglighet och anses behaga män, men är lågt rankad bland andra tjejer och tas avstånd ifrån. Den utgör inte ett ideal. Det gör istället den måttfulla femininiteten som kan leda till respektabilitet. En respektabel tjej begärs av mannen men är inte vulgär, hon utgör normen och idealet och ses upp till av andra tjejer men hon anspelar inte på sex.

Att publicera bilder handlar om självrepresentation där rådande normer till viss mån följs och till viss mån tas avstånd ifrån. Att vara feminin men inte sexualisera sig själv. Att utstråla måttfull femininitet, inte framhäva den. Ens internetpersona måste korrespondera med ens verkliga jag så länge det verkliga jaget är respektabelt i andras ögon.

Tjejer som anammar den framhävda femininiteten får många likes av killar vilket respondenterna menar kan leda till status och popularitet. Men detta innebär inte respektabilitet. För respektabilitet är måttfullhet ledordet. Framhävda femininitet innebär anpassat utseende i fotoögonblicket, sexualitet och en framställning av jaget som syftar till att attrahera killar. Här ser vi olika normer samexistera. Den framhävda femininiteten är den femininitet som många tjejer anses anamma i sina bildpubliceringar. Att via sin femininitet verka sexuellt mottagliga för männen. Om kraven uppfylls eller inte bestäms av de som bilderna riktas till, nämligen killarna. Blir de godkända åläggs tjejen ifråga status och klassas som populär. Men inte av respondenterna. De ser istället tjejerna på dessa bilder som icke-respektabla och tar tydligt avstånd. Framhävda femininitet anses vara ett sätt att få uppmärksamhet och högre status, från killarna. "[K]illarna drar ju till dem som är finast" säger en respondent angående tjejer som framhäver sin femininitet vilket visar på att femininitet kan leda till status men även på att det är det motsatta könet som bestämmer vilka tjejer som får status. En annan säger såhär: "killar gillar det [utmanande] ändå, då blir det mer typ, som status". Att behaga killarnas tycke innebär alltså en möjlighet att klättra i popularitet och status men en risk att klassas som icke-respektabel.

Respondenterna ser respektabiliteten som viktigare än status och det handlar om att vara sig själv (på rätt sätt). "Man vill känna sig lika snygg som sina vänner" säger en tjej att hon tänker på när hon publicerar bilder. En strävan om att nå upp till idealet, som utgörs av respektabiliteten och den måttfulla femininiteten, samt en ständig jämförelse med andra respektabla tjejer: "snälla respektera mig lika mycket som ni respekterar henne liksom. Ge

mig den uppmärksamheten hon får typ”. För respondenterna är väninnornas uppfattningar av dem avgörande och det är mot väninnorna de jämför sig själva. Väninnorna utgör måttstocken och idealet, anses ha gott självförtroende och klassas av respondenterna som respektabla.

Tjejer som får godkännande ifrån killar i form av status och popularitet anses vara tjejer som frekvent publicerar bilder och framhäver sin femininitet. När respondenterna talar om dessa tjejer framkommer ett tydligt avståndstagande som kan liknas vid ett så kallat ”vi och dem” tänkande i form av bra och dåliga tjejer. De normerande och de avvikande. Medelklass och arbetarklass. För respondenterna är det också viktigt att få ett godkännande från sina följare och detta tas i beaktning när en bild ska publiceras. Genom att inte anpassa kläder och poser kan de kategorisera sig själva som mer respektabla än de tjejer som anammat den framhävda femininiteten.

Tjejer som ses som icke-respektabla beskrivs som svaga till karaktären. De anpassar sina beteenden via selfies efter killars tycke vilket ses ned på. Respondenterna strävar efter att klassificeras som respektabla, som tillhörande av normen och medelklassen. I denna strävan kategoriseras tjejer med framhövd femininitet som avvikande, icke-respektabla och tillhörande av arbetarklassen. Det finns olika typer av socialt godkännande. Status och popularitet får tjejer genom att godkännas och ges respons från killar. Respektabilitet får tjejer genom att godkännas och ges respons från andra respektabla tjejer. Dessa två värden samexisterar men står i motsatsförhållande till varandra. Den framhävda femininiteten, att internalisera den manliga blicken och objektifiera sig själv för manlig beskådning, leder till status. Bland killar, av killar. Det är killarna som bestämmer vilka tjejer som får status och blir populära. Men respektabiliteten har tjejerna mer makt över. Det är dem som via bekräftelse eller avståndstagande bedömer andra tjejers respektabilitet och det är andra tjejers bekräftelse de strävar efter för att själva klassas som respektabla. Killars åsikter spelar här en mycket mindre roll. Normer kring kvinnors sexuella dragningskraft verkar vara förpassat till männens domän.

Respondenterna är medvetna om kroppens betydelse i en selfie, även om de ser detta som tråkigt och problematiskt. Det är inte riskfritt att lägga ut bilder som exempelvis överviktig. Men respondenterna menar att det handlar om vinklar, att det finns tricks för att framhäva eller dölja olika aspekter av kroppen. Återigen är det bara möjligt att vara sig själv inom vissa ramar. Att förändra kroppens utseende leder till att klassbunden femininitet reproduceras. Att använda kroppen som medel att nå popularitet eller respektabilitet är inte aktuellt för tjejer vars kroppar inte passar in i normen. Kroppen är ett kapital som kan användas i strävan efter respektabilitet. Om den anpassas efter rådande femininitetsnormer. Kroppar som inte tas om

hand får inte respektabilitet och överviktiga kroppar anses inte korrelera med normgivande femininitet. Det femininitetsbundna klassmålet är förbehållet kvinnor vars kroppar korresponderar med normen.

7.4 Självförtroende

Samtliga respondenter menar att selfies kan leda till förhöjt självförtroende. Det anses vara en positiv effekt av bildpubliceringen. Flera respondenter säger sig ha fått ökat självförtroende via selfies eftersom de har fått positiv respons. Det upplevs enklare att söka bekräftelse via selfies än i direkta möten med personer. ”Man kan ju inte gå fram till den killen man gillar och bara fråga liksom” säger en respondent. Men via nätet är frågan mer subtil och svaret likaså. Resultatet är dock detsamma. De får veta att de duger: ”[d]et är ju ett sätt som man ökar självförtroendet på”. Effekten är god oavsett om responsen kommer ifrån killar eller tjejer, dock väger väninnors omdömen tyngst. En selfie som resulterar i positiv respons indikerar att tjejen uppfyller femininitetsnormerna vilket kan ge känslan av att passa in eller vara bra nog. Detta kan leda till starkare självförtroende. När responsen uteblir får tjejen indikatorer på att hon gör tjej på fel sätt. Selfies verkar via bekräftelsen fungera som tillhandahållande av riktlinjer för görandet av kön.

Tjejer som anses ha bra självförtroende anses av några respondenter även vara mest frekventa i användandet av selfies. ”[D]e pratar mycket, de har bra självförtroende och de tycker att de är fina” säger en respondent om vilka tjejer som lägger ut flest bilder och får mest respons. De anses även vara mindre styrda av normer kring utseende än andra tjejer. De som ”kan” lägga upp bilder utan smink är ofta tjejer som anses ha gott självförtroende. Att visa upp sig själv osminkad tycks vara någonting en tjej kan eller inte kan göra. Att vara sminkad har samtliga respondenter angett vara norm när det kommer till selfies. Det tyder på att tjejer med gott självförtroende har möjligheten att utmana femininitetsnormer genom att publicera bilder utan smink utan att bli socialt bestraffade som tjejer med mycket smink blir. Det tyder på att de besitter en hög social position som inte hotas av normbrytande beteenden.

Att använda selfies för att höja självförtroendet är inte lika enkelt för alla. De som respondenterna menar använder selfies minst är tjejer med dåligt självförtroende: ”de som är tysta och inte säger så mycket”. Samtidigt anses det vara de tjejerna som behöver använda selfies mest:

”Men de kanske behöver... alltså om de lägger upp en bild och får respons, de kanske behöver höra det från andra men de kanske inte vågar för att de är rädda att inte få höra det. Att inte få någon respons på bilden.”

På frågan varför de tror att det är såhär får jag bland annat detta svar: ”för ifall man inte fått den uppmärksamheten i det verkliga livet så har man inte modet att lägga upp en bild som de som är populära”. Här framträder ett samspel mellan rätt uttryckt femininitet, status och självförtroende. De som inte kategoriseras som respektabla av andra har ett begränsat handlingsutrymme kopplat till sin femininitet vilket här kan innebära att selfies helt enkelt inte ingår i de tillgängliga handlingsramarna för tjejer med lågt självförtroende (jmf Skeggs, 2006:120).

En risk med att lägga ut selfies är att självförtroendet kan sänkas om responsen är negativ eller uteblir. En annan risk, uttrycker några respondenter, är att tjejer med dåligt självförtroende anammar ”fel” sorts femininitet och publicerar bilder de tror att killar vill se i syfte att locka fram respons. Det menar respondenterna kan leda till att opassande och utmanande bilder läggs ut och att tjejerna ifråga uppfattas felaktigt. Att bryta mot femininitetsnormerna kan leda till klassificering som icke-respektabel, vilket respondenterna anser att tjejer bör undvika genom att inte publicera bilder i syfte att locka killars uppmärksamhet.

Enligt respondenterna finns det två typer av dåligt självförtroende. En där inga bilder publiceras och en där sexuellt utmanande bilder publiceras. Tjejer tillhörande den första kategorin anses kunna höja självförtroendet om femininiteten anpassas efter normen och visas upp. Tjejer tillhörande den sistnämnda kategorin behöver stävja sina femininitetsuttryck. Strävan efter respektabilitet är så naturlig för respondenterna att alla tjejer förväntas eftertrakta samma benämning. De som inte anpassar sig för att nå respektabilitet ses som annorlunda och icke-respektabla. Den avsexualiserade men begärliga kvinnokroppen är respektabel och respektabilitet innebär att ha gott självförtroende. Den klassbundna femininiteten ligger i mångt och mycket i väninnors händer. Väninnorna avgör vem som får responsen och vem som inte får den. Vem som duger och vem som behöver förändra sig.

7.5 Utmanande bilder och respektabilitet

Vad gäller utmanande bilder visar samtliga respondenter en inneboende dubbeltydighet där tjejerna (medvetet eller omedvetet) säger emot sig själva. Samtliga säger att alla tjejer har rätt att själva bestämma hur de vill vara, se ut och agera. Dock är utmanande bilder någonting de bestämt vänder sig emot och ser ned på. Ett avståndstagande från ett femininitetsuttryck de själva inte vill associeras med. Utmanande bilder publicerar inte respondenterna själva. Två av dem har negativa erfarenheter efter publicering av utmanande bilder och har sedan dess anpassat sina beteenden. Några respondenter syftar i sitt avståndstagande till att utmanande bildpublicering medför risker för tjejer och att det handlar om att akta sig. Riskerna de talar om handlar om att killar kan bete sig illa mot tjejer som visar upp för mycket av sina kroppar. Killar anses här vara farliga och kapabla till att göra diverse övertramp men ingen respondent nämner att killarna då handlar felaktigt. Tjejer som lägger upp utmanande bilder måste räkna med att någonting händer. Skulden läggs på tjejerna, killarna går fria från ansvar: ”om man lägger ut en helkroppsbild med utmanande kläder då får man ju räkna med att det blir konsekvenser av att lägga ut en sådan bild”. En åsikt respondenterna delar. Konsekvenserna anses vara ryktesspridning, att ses som en dålig tjej och att internet i sig är farligt då det finns män och killar på internet som tjejer bör akta sig för. Här anses grundbulten inom genusordningen. Mannen är subjekt och kvinnan är objekt. Internet är männens domän där kvinnor måste ta hänsyn till de farliga män som existerar där och anpassa sig. Kvinnan är objektifierad i sin egenskap av att vara just en kvinna. Det är kvinnan som skuldbeläggs även om det är mannen som kvinnan bör akta sig för. En åsikt respondenterna uttryckeroreflekterat. Här syns även en annan tendens som framkommit under intervjuerna. Den framhävda femininiteten, alltså den typ av femininitet som syftar till att tillgodose männens behov genom att exempelvis uttrycka sexuell mottaglighet, är någonting samtliga respondenter bestämt tar avstånd ifrån. Skeggs menar att femininitet som attraherar män leder till ökad respektabilitet men det krävs försiktighet. En respektabel kropp är nämligen avsexualiserad (Skeggs, 2006:22-23, 133). Enligt respondenterna får en tjej respektabilitet genom måttfull femininitet inte genom att framhäva femininiteten i syfte att locka fram respons från killarna. När detta görs kategoriseras tjejen ifråga som icke-respektabel.

Samtliga respondenter hade uppmanat väninnor att sluta lägga upp utmanande bilder om det hade inträffat och flera uppger att de hade tappat respekten för personen. En dålig selfie är enligt flera respondenter en bild där tjejen ”putar med läpparna” eller ”trycker upp bröstet”. Det som beskrivs är en framhävda och sexualiserad femininitet som uttryck för att någon är icke-respektabel. Den framhävda femininiteten står i motsats till den måttfulla femininiteten

respondenterna själva ser upp till och strävar efter att bejaka. Att beteendet inte ses som acceptabelt menar samtliga beror på att det inte är den sanna personen: ”man får helt fel uppfattning av den personen då. De kanske inte alls är sådana egentligen”. Att vara ”sådana” syftar på tjejer utan självrespekt som visar mycket hud, sminkar sig kraftigt och poserar överdrivet på bilderna. Motsatsen till avsexualiserade bilder. Jag frågade om det är mer accepterat att publicera utmanande bilder om personen ifråga alltid använder den typen av klädsel och sminkning eftersom samtliga respondenter menar att huvudsaken är att visa sitt sanna jag. ”[O]m man är sån i verkligheten så har folk redan reagerat på det och då kanske man ger mer, att det blir mer konsekvenser [...]. Man blir ett lätt byte”. Respondenten uttrycker sexualitet i termer av en kvinna jagad av män. Detta visar på att kvinnor måste akta sig för män. Framhävd sexualitet innebär en risk och kvinnan bör anpassa sig efter detta som till synes är ett oföränderligt faktum. Tjejers sexualitet anses behöva kontrolleras och stävjas i syfte att akta sig för männen. Att vara sig själv är således förbehållet de som är sig själva på rätt sätt. Nämligen respektabla avsexualiserade tjejer.

Respondenterna säger sig inte döma någon, att alla får vara som de vill för att i nästa andetag säga att de antingen tappar respekten för personen ifråga eller frågar sig: ”varför lägger hon upp den?”. Respektabiliteten är för respondenterna en så naturlig process vad gäller strävan och bedömning att de inte lägger märke till det. De inser inte att de själva utgör en faktor andra tjejer bör akta sig för på samma sätt som tjejer anses behöva akta sig för vissa killar. Tjejerna dömer och bedömer utifrån bilderna samt kategoriserar in varandra i olika kategorier kopplade till sexualitet och femininitet. Männen anges vara hotet kopplat till tjejers sexualitet men de själva dömer andra tjejer som ”dåliga” och icke-respektabla. Detta kan kopplas till Walker Rettbergs tankar om att det är genusordningen som leder till negativa reaktioner mot selfies. Kvinnor ska enligt denna ta så lite plats som möjligt, när motsatsen görs väntar negativa reaktioner (Walker Rettberg, 2014:17-18). Tjejer som tar upp mycket plats via sina selfies och sina kroppar bryter mot ordningen vilket ses ned på och tas avstånd ifrån.

Respondenterna intygar dock att den här typen av bilder genererar positiv respons från killar. Men balansgången är hårfin och responsen från respondenterna själva är enbart negativ. Speciellt då de upplever att bilderna läggs ut enbart i syfte att locka fram respons från killar. En respondent visar på viss insikt vad gäller att genus är någonting som görs då hon menar att killarna kanske ger uppmärksamhet fast de egentligen inte föredrar tjejer som lägger ut utmanande bilder. Hon menar även att vissa tjejer lägger ut utmanande bilder för att locka killar trots att de kanske egentligen inte vill publicera den typen av bilder. Både killar och

tjejer skapar sina kön utifrån förväntningarna på dem. Tjejers beteenden, i mening av utmanande bilder, kan anses bero på den internaliserade manliga blicken och den heterosexuella matrisen och att detta sker kan anses bero på förväntade beteenden baserat på könstillhörighet och genusordningen. Här finns en aspekt av att vara en bra respektive dålig tjej: ”ifall en kille vill ha ett riktigt förhållande med sin tjej då tror liksom inte jag att han hade velat att man skulle lägga ut bilder där man visar bröstet”. Att vara utmanande anses killar uppskatta när kvinnan enbart är ett objekt att titta på men i ett förhållande gäller det att vara respektabel och avsexualiserad: ”killarna vill [...] att vi visar respekt för den vi är” fortsätter hon. Utmanande bilder anses bero på bristande självrespekt.

8. Slutsatser

Under intervjuerna framkom att respondenterna tampas med diverse motsättningar kopplade till selfies. Detta sker relativt oreflekterat och det finns en tydlig ansats i att svara korrekt på frågorna. Att vilja främja alla tjejers lika handlingsutrymme och värde poängterar samtliga tjejer. Detta säger dock ungdomarna senare emot. Viktigast när det kommer till selfies är att vara sig själv. Ens internetpersona måste sammanfalla med ens verkliga jag. Men detta gäller enbart tjejer som av respondenterna klassas som innehavare av den måttfulla femininiteten. Ett begrepp som framkommit genom min analys. Här ligger fokus på måttfullhet; att le måttfullt, sminka sig lagom och inte ha utmanande kläder samt att se glad ut. Tjejer tillhörande denna kategori klassas av respondenterna som respektabla. Det andra begrepp som framkommit under arbetet är den framhävda femininiteten som står i motsatsförhållande till den måttfulla. Tjejer som anammar denna femininitet framhäver sin sexualitet, är icke-respektabla och bestraffas socialt av respondenterna via uteblivna likes eller utfrysning på internet. Genom avståndstagandet kan respondenterna hävda sin egen respektabilitet.

Besträffning och respons är de faktorer av störst betydelse för hur klassbunden femininitet görs via selfies. Besträffning i form av exempelvis uteblivna likes markerar för tjejer att de uttryckt sin femininitet felaktigt. Responsen indikerar när femininiteten görs på rätt sätt.

Omförhandlingar av den klassbundna femininiteten är för respondenterna svåra att göra, denna handling anses förpassad till respektabla tjejer med gott självförtroende. Något som respondenterna inte anser sig ha i samma grad. De respondenter som försökt omförhandla femininitetsnormer via sina selfies har mötts av bestraffningar och återanpassat beteendet i enlighet med den måttfulla femininiteten.

Framhävd femininitet via selfies ses som någonting farligt där killar anses utgöra hotet. Egentligen utgör dock tjejerna själva ett hot. Det är de som tar avstånd och socialt bestraffar tjejer med denna femininitetsyttring. Killar kan ge respons på bilder innehållande framhävd femininitet och ålägga personen ifråga med social status. Detta sammanfaller med att det är tjejer som bestämmer vilka som kategoriseras som respektabla kopplat till hur femininiteten uttrycks. Den måttfulla femininiteten kan leda till respektabilitet men en framhävd sådan leder istället till social bestraffning. Samtidigt visar sig killar besitta en maktposition i egenskap att vara de som avgör vilka tjejer som får status. Tjejers status råder killar över, tjejers respektabilitet ligger dock i andra respektabla tjejers händer. Vilket blir tydligt med bakgrund av att det är just tjejers respons respondenterna i första hand strävar efter att få. Kvinnliga respektabla vänner är för respondenterna viktiga att behaga. Det är deras respons de strävar efter. Väninnors uteblivna respons indikerar att den publicerade bilden på något sätt är

felaktig. Detta tar respondenterna allvarligt på och åtgärdar. Alltså leder användandet av selfies via andra respektabla tjejers bekräftelse eller bestraffningar till att klassbunden femininitet görs.

Killarnas makt över vilka som får status är tätt sammankopplat med the gaze och den heterosexuella matrisen. De tjejer som försöker bekräfta och behaga killarna får status (av killarna) men förlorar möjligheten till respektabilitet. Således är det tydligt dels att femininitetsnormer skapas i förhållande till andra tjejer och att en respektabel kropp måste vara avsexualiserad. Att genusordningen är internaliserad och att tjejerna själva via selfies upprätthåller den framkommer här med tydlighet. Den respektabla kroppen är avsexualiserad och för tjejerna är detta av stor vikt för att inte riskera att ses som icke-respektabel av andra tjejer. Samt att ta avstånd från de som går emot denna ordning för att kunna hävda sin egen position som respektabel. Att sträva efter respektabilitet visade sig vara viktigt för samtliga respondenter. Jag menar att selfies således utgör en stark agent gällande att göra kön och klassbunden femininitet. Via selfies lär sig tjejerna hur de ska göra kön. När de på något sätt gjort fel anpassas beteendet.

Vissa respondenter visade på medvetenhet om att femininitetsnormer är begränsande vilket motvilligt accepterades. Alla borde vara fria att uttrycka sig som de vill i sina selfies, men på grund av genusordningen är detta omöjligt och då krävs anpassning för att minimera risken för social bestraffning. Genom detta beteende upprätthålls rådande genusordning och fokus på att göra klassbunden femininitet samtidigt som tjejerna själva genom sitt agerande blir normerande för andra tjejer. Via sina selfies och sitt beteende gentemot andras tjejers selfies (bestraffningar och bekräftelse) lär respondenterna ut femininitetsnormer omedvetet. Intressant är att de motsätter sig att bekräftelse baserad på framhävd femininitet kan leda till status från killar. Att de själva agerar på samma sätt genom att bekräfta eller bestraffa ageranden och på så vis är delaktiga i att kategorisera andra tjejer som respektabla eller icke-respektabla är de överhuvudtaget inte medvetna om.

Positiva egenskaper har selfies då de kan leda till ökat självförtroende via bekräftelse. Detta gäller dock enkom tjejer som passar in i den måttfulla femininitetsnormen. Likes ger nämligen inte respondenterna till tjejer som bryter mot dessa konventioner. Utseendet är ett kapital som kan användas för att stärka självkänslan och öka respektabiliteten samt bli socialt accepterad. De som inte ryms inom den måttfulla femininiteten kan sträva efter att anpassa sitt utseende via diverse praktiker. För att klassificeras som respektabel måste kroppen och utseendet sammanfalla med den måttfulla femininitetsnormen genom olika modifikationer. Ett sätt på vilket den klassbundna femininiteten reproduceras.

Via selfies blir tjejer viktiga agenter för varandra att förhålla sig till. Här lär de sig vad som förväntas av dem i egenskap av att göra tjej och via belöningar och bestraffningar kan de anpassa sitt beteende för att passa in i normen. Att genus och klass är tätt sammankopplade anser jag vara tydligt. Att vara måttfullt feminin kan leda till respektabilitet vilket även kan leda till en högre social position. Att bryta emot den måttfulla femininiteten leder till social bestraffning och att bli klassad som en sämre tjej med lägre social position. Selfies leder således till reproduceringen av klassbunden femininitet. Detta blir än mer tydligt då positiva egenskaper, som ökat självförtroende, med selfies framhålls. Eftersom denna effekt av selfies inte är uppnåelig för alla tjejer samt eftersom det handlar om att förändra sig själv. Självförtroende via selfies är enbart möjligt genom förändring och anpassning enligt femininitetsnormerna. Vilket leder till en cementering av dessa strukturer och försvårar möjligheten till förändring.

Respondenterna menar att alla får vara hur de vill i sina selfies. Detta gäller dock enbart tjejer som är sig själva på rätt sätt. Jag menar att tonåringars användande av selfies i hög grad leder till att klassbunden femininitet görs och upprätthålls. Främst genom belöningar och bestraffningar där tjejer själva är de huvudsakliga agenterna.

9. Diskussion

Jag anser att mitt val av semistrukturerade kvalitativa intervjuer har varit gott. Respondenterna har varit öppna i sina svar och lett in samtalet till aspekter utanför min intervjuguide. Vilket bör ses som en fördel med intervjumetoden. En nackdel är dock att jag genom enskilda intervjuer inte har kunnat undersöka sociala sammanhang i samspel mellan respondenterna. Att göra en fokusgruppsintervju utöver de enskilda hade varit intressant i syfte att undersöka hur vida respondenterna anpassar sig efter varandra inom den rådande kontexten. På samma sätt hade en enkät kunnat läggas till för att fånga upp eventuella tankar och åsikter som av olika orsaker inte framkommit under intervjuerna. I efterhand är jag dock tillfreds med mitt val av metod och anser att jag fått en relativt djup inblick i respondenternas egna upplevelser och tankar kring selfies. Intervjuerna har bidragit med gott om material för svara på mina frågeställningar. Vidare hade dock denna undersökning kunnat vidgas till att även undersöka killars uppfattningar om ämnet ifråga. På grund av tidsfristen har detta inte varit möjligt men det är ett givet sätt att gå vidare i ämnet.

Jag menar att mina valda teoretiska begrepp har visat sig lämpliga för undersökningen. Att genus och klass är tätt sammankopplande sociala strukturer har framgått med tydlighet och

mitt val av ett intersektionellt perspektiv ser jag således som gott. Genom att arbeta utifrån nämnda teorier har samspelet mellan dessa synliggjorts. Femininitet visade sig bland ungdomarna vara ett kapital möjligt att använda i strävan efter respektabilitet. På samma sätt som femininiteter även fungerar uteslutande och är klassbundna. Hur femininiteter görs och ser ut är hårt reglerat av rådande genusordning och dess dikotomier kvinna och man. Både femininitet(er), sexualitet och klass visade sig vara strukturer samtliga respondenters livsvärldar och handlingsval formas av. Jag menar att detta arbete visar på att en intersektionell ansats är av stor betydelse i forskning om dessa samhällsstrukturer. Vidare hävdar jag att diskussioner kring ämnen som dessa enbart har att vinna på en utgångspunkt kring någonting relevant för ungdomarna. Selfies har visat sig vara ett gott val inrymmandes många aspekter kopplade till klass och genus.

10. Betydelse för lärarprofessionen

Alla verksamma inom skolan ska verka för kvinnors och mäns lika rättigheter och möjligheter. Dessutom ska skolan aktivt arbeta för ökad jämställdhet (Skolverket, 2011:7-8). För att som lärare kunna göra detta på ett konstruktivt sätt krävs kunskap och insikt om hur elever gör kön, hur detta påverkar dem och hur de själva resonerar kring dessa frågor. Ett arbete som vinner på att ta utgångspunkt i ett för eleverna bekant fenomen som selfies. Detta anser jag ha visat i uppsatsen. Alla elever ska ha samma förutsättningar oberoende av aspekter som etnicitet, sexuell läggning och liknande. Skolan ska även aktivt verka för alla människors lika värde samt solidaritet med svaga och utsatta (ibid, 7-8). Detta är olika aspekter i läroplanen som visar på vikten att arbeta mot strukturella orättvisor som ojämlikhet och klassförtryck. Det torde då vara viktigt att ha kunskap om hur eleverna själva kategoriserar in varandra i olika klasstillhörigheter och genuspositioner. Vi gör ett misstag om vi förutsätter att genus är en fråga som kan diskuteras separat. Genus utgör, precis som klass, en samhällsstruktur som måste belysas och diskuteras. Men genus görs inte oberoende av andra strukturer, inte heller klass. Den klassbundna femininiteten är en tacksam utgångspunkt för arbete kring dessa frågor eftersom den fogar samman genus och klass. På samma sätt kan klassbunden maskulinitet bearbetas utifrån detta tema. Jag menar att fokus borde ligga på ungdomars uppfattningar om manifesterad klasstillhörighet och hur det kan leda till kategoriseringar i olika sociala positioner inom skolan men även till olika möjligheter och svårigheter i de sociala situationer skolan bistår med.

Majoriteten ungdomar har idag en smartphone, många har även datorer eller läsplattor på sina skolor och internet är lika verkligt för ungdomar som den faktiska världen. Genom att samtala och diskutera med elever om hur kön och klass görs via exempelvis selfies ökar möjligheten till reflektion kring dessa strukturer hos eleverna. Men även till ökad kunskap hos lärarkåren. Om lärare inte har kunskap om hur elever ter sig på internet, tänker kring aspekter som berör internet och hur det i längden påverkar deras vardag och skolgång kan vi heller inte aktivt arbeta för att motverka dessa processer. Att arbeta med selfies menar jag är ett bra exempel på hur detta arbete kan göras inom skolan. Det är ett närvarande fenomen för ungdomar, oavsett om de själva använder sig av selfies eller inte samt hur frekvent det sker. Selfies är någonting de via internet tvingas ta ställning till. Via ämnen som media och kommunikation inom samhällskunskap kan selfies med lätthet tas upp till diskussion. Händelser som det uppmärksammade Instagrammålet visar också på hur selfies och sociala forum där dessa bilder publiceras påverkar ungdomars livsvärldar och att det är viktigt att samtala om händelser av detta slag.

I denna uppsats har det framkommit att elever tillskriver varandra egenskaper och klassificerar in varandra i olika sociala positioner kopplade till genus och klass beroende på hur selfies tas och publiceras. Om alla elever ska kunna skapa sina liv oberoende av aspekter av detta slag anser jag att detta är någonting vi med nödvändighet behöver tala med våra elever om.

11. Litteraturförteckning

Arrhenius, Lars (2014). Friends kommer alltid stå på de utsatta barnens sida (Elektronisk) Friends, 23 mars. Tillgänglig: <<http://friends.se/friends-kommer-alltid-sta-pa-de-utsatta-barnens-sida/>> (2014-12-17)

Augustin, Johan (2013). Skolverket: elever får ha mössa och mobil i klassrummet. (Elektronisk) Svenska Dagbladet, 29 november. Tillgänglig: <http://www.svd.se/nyheter/inrikes/skolverket-elever-far-ha-mossa-och-mobil-i-klassrummet_8775974.svd> (2014-12-17)

Ambjörnsson, Fanny (2008). *I en klass för sig : genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Ordfront Förlag

Berger, John (2008). *Ways of seeing*. London: Penguin

Butler, Judith (1990). *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge. Tillgänglig: <http://www.lauragonzalez.com/TC/BUTLER_gender_trouble.pdf> (2014-12-17)

Connell, R.W. (1987) *Gender and power. Society, the person and sexual politics*. Stanford Californien: Stanford university press.

Dunkels, Elza (2014). #unselfie (Elektronisk). Nätkulturer, Elza Dunkels forskningsblogg om barn och ungas nätkulturer, barns rättigheter, lärande och IT, 24 mars. Tillgänglig: <<http://www.kulturer.net/2014/03/24/unselfie/>> (2014-12-17)

Engdahl, Emma (2009). *Konsten att vara sig själv*. Malmö: Liber

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2012). *Metodpraktikan : konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4. uppl. Stockholm: Norstedts Juridik

Fausning, Bent (2013). *Become an image: On selfies, visuality and the visual turn in social medias*. Tillgänglig: < http://curis.ku.dk/ws/files/95157858/KEY_NOTE.docx> (2014-12-17)

Forsman, Michael (2014). *Duckface/Stoneface: Sociala medier, onlinespel och bildkommunikation bland killar och tjejer i årskurs 4 och 7*. Statens medieråd. Tillgänglig: <http://www.statensmedierad.se/upload/_pdf/Duckface_rapport.pdf> (2014-12-17)

Giddens, Anthony & Griffiths, Simon (2007). *Sociologi*. 4. omarb. uppl. Lund: Studentlitteratur

Hirdman, Yvonne (1988). "Genussystemet - reflexioner kring kvinnors underordning". I *Kvinnovetenskaplig tidsskrift* 1988:3. Tillgänglig: <<http://ojs.ub.gu.se/ojs/index.php/tgv/article/view/1490/1303>> (2014-12-17)

Linné, Peter, Lindell, Louise & Britz, Sarah (2013). Båda flickorna fällda i Instagrammålet (Elektronisk). Göteborgsposten, 25 juni. Tillgänglig: <<http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.1778670-bada-flickorna-fallda-i-instagrammalet>> (2014-12-17)

Mulvey, Laura (1989). *Visual and other pleasures*. Basingstoke : Macmillan

Olsson Äärlaht, Maria (2013) "Har blivit en väckarklocka för alla skolor (Elektronisk). Göteborgsposten, 18 maj. Tillgänglig: <<http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.1677051--har-blivit-en-vackarklocka-for-alla-skolor->>> (2014-12-17)

Paechter, Carrie, F (1998). *Educating the other: Gender, power and schooling*. London: Falmer Press

Skeggs, Beverly. (2006). *Att bli respektabel: konstruktioner av klass och kön*. Uddevalla: Daidalos

Skolverket (2011). *Lgr 11. Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. Tillgänglig: < <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>> (2014-12-17)

Thorslund, Ewa (2012). Ungar och medier 2012/13: Fakta om barns och ungas användning och upplevelser av medier. Statens medieråd. Tillgänglig: <http://www.statensmedierad.se/upload/_pdf/Ungar_och_medier_2013_fullfarg.pdf> (2014-12-17)

Walker Rettberg, Jill (2014). *Seeing ourselves through technology: How we use selfies, blogs and wearable devices to see and shape ourselves*. Hampshire: Palgrave macmillan

Widerberg, Karin (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

12. Bilaga

Intervjuguide

Information om mig och undersökningens syfte lite kort.

Bakgrundsfrågor

- Vilken stadsdel bor du i?
- Hur bor du?
- Hur ser din familj ut?
- Vad arbetar dina föräldrar med?
- Var kommer dina föräldrar ifrån?
- Beskriv din skolklass.
- Beskriv din kompiskrets.

Internet

- Ungefär hur mycket tid spenderar du på internet per dag?
- Vad gör du på internet?

Selfies

- Kan du berätta för mig vad du tycker om selfies?
 - o Bra eller dåligt? På vilket sätt?
 - o Hur ofta/hur sällan lägger dina vänner upp selfies på internet?
 - o Hur ofta/hur sällan lägger du upp selfies på internet?

Regler- Den heterosexuella matrisen

- Kan du beskriva hur en bra selfie ser ut?
- Kan du beskriva hur en dålig selfie ser ut?
- Upplever du att det finns regler man bör förhålla sig till när man lägger upp selfies eller kan man se ut precis hur man vill?
 - o I så fall vilka?
 - o Varför tror du att det är så?
 - o Vem har bestämt dessa regler?
 - o Brukar du följa dem?

- Tror du att samma regler gäller för alla tjejer?
- Om nej, hur skiljer de sig åt tror du?

Bestraffningar- heterosexuella matrisen

- Händer det något om man bryter mot dessa regler?
- I så fall vad?
- Varför tror du att det är så?
- Vad tänker du om de som inte följer normerna?
- Kan du berätta hur du väljer vilken bild du ska lägga upp?
 - Tänker du mycket på vad andra ska tycka om den eller är det bara du som ska vara nöjd med den?
- Är det ok med utmanande bilder?
 - Om ja/ nej varför?
- Är det ok med osminkade bilder?
 - Om ja/ nej varför?
- Är det ok med skrytiga bilder?
 - Om ja/ nej varför?
- Är reglerna samma för killar och tjejer?
 - Om nej, på vilket sätt skiljer de sig åt?
- Kan en tjej bete sig ”killigt” på en selfie?
- Kan en kille bete sig ”tjejigt” på en selfie?

Respons- the gaze

- När man lägger upp en bild kan man få olika typer av respons. Likes, kommentarer, nya följare och liknande. Hur tänker du kring det?
 - Är det viktigt att få respons? I så fall varför?
 - Tror du att alla vill ha respons på sina selfies?
 - Vad är bra och vad är dålig respons?
- Vill du ha respons på dina bilder?
 - Vilken typ av respons?
 - Vilken typ av respons är viktigast för dig?
 - Från vem och varför?
- Hur ska en bild se ut för att få mycket/lite respons?
- Är det viktigt för dig att känna dig snygg på dina selfies?

- Varför tror du att det är så i så fall?
- Vem vill man vara snygg för?
- Hur mår du om du får mycket respons?
- Hur mår du om du inte får någon/får lite respons?
- Anpassar du dina bilder:
 - Efter dina kompisars bilder?
 - För att få respons?
 - För att killar ska gilla dem?
 - För att tjejer ska gilla dem?

Respektabilitet

- Är selfies någonting alla tjejer använder sig av tror du?
 - Vad beror det på tror du?
- Vilka tjejer tror du använder dem mest?
 - Vad kan det bero på?
- Vilka tjejer tror du använder dem minst?
 - Vad kan det bero på?
- Får några (i ditt flöde) mer/mindre respons än andra?
 - Vad tror du att det beror på?
- Kan du beskriva den ultimata selfien?
 - Hur ser den tjejen ut, vem är hon? Berätta.
 - Vill du se ut så?
 - Om ja, varför?
- Är det viktigt att se tjejig/feminin ut i en selfie?
 - Tror du att det kan ge positiva effekter?
 - Tror du att det påverkar hur mycket positiv respons man får?
 - Vad tänker du om de tjejer som försöker men misslyckas med att se feminina ut?
- Spelar det någon roll hur kroppen ser ut i en selfie?
 - På vilket sätt och vad tror du att det beror på?
- Kan man vinna något via selfies?
 - Vad och på vilket sätt?
- Kan man förlora något via selfies?
 - Vad och på vilket sätt?

- Kan man lägga ut selfies på samma sätt oavsett:
 - o Sexuell läggning?
 - o Social status/popularitet?
 - o Klass?
- Tänker du på hur andra ser på dig via dina selfies?
- Hur skulle du vilja att andra uppfattar dig via dina selfies och hur vill du inte uppfattas?

- Är det någonting som jag har missat som du skulle vilja tillägga?